

Burjuva-Demokratik ve Anayasal Hayallerin ölümü
2012-12-05 11:27:00

"Ben her zaman, Sharpsville kıyımının artık tarih olduğunu ve bir daha asla yinelenmeyeceğini düşünüyordum. Ama dün, demokratik hükümet koşullarında yaşadıklarımız Sharpsville'in bir benzeriydi."

AMCU (=Maden ve İnşaat İşçileri Sendikası Birliği) lideri Joseph Mathunjwa

16 Ağustos Perşembe günü Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Johannesburg kentinin kuzeybatısında yer alan Britanya sermayeli Lonmin şirketine ait Marikana platin maden ocağında bir haftadır grevde olan maden işçilerine makinalı tüfeklerle ateş açan ve zırhlı araçlar ve helikopterlerle desteklenen polis 34 işçiye öldürdü ve 78'ini de yaraladı. Marikana madenindeki grev, daha önce üyesi oldukları NUM'ndan (=Ulusal Maden İşçileri Sendikası) ayrılarak AMCU (=Maden ve İnşaat İşçileri Sendikası Birliği) adlı yeni ve bağımsız bir sendikaya üye olan 3,000 kaya delgi işçisinin ücretlerinin üç katına yükseltilmesini talep etmeleri ve işlerini bırakmalarıyla başlamıştı. Madenin derinliklerinde çok zor koşullarda çalışan, çoğu akarsudan ve elektrikten yoksun, sağlıksız ve sık sık polis operasyonlarına hedef olan mahallelerdeki ilkel gecekondualarda yaşayan ve 300-500 ABD doları civarında olan aylık ücretleri temel gereksinimlerini karşılayamayan Marikana maden işçileri eylemlerini, şirket arazisinin uzağında Nkaneng tepesi denen bir yerde kurdukları kampta sürdürüyorlardı. Onlar 15 Ağustos'ta polis eşliğinde buraya gelen ve polis hoparlöründen işçilere, eylemi bırakmaları ve madene dönmeleri yönündeki çağrı yapan ve hem NUM'nın ve hem de revizyonist Güney Afrika Komünist Partisi'nin başkanı olan Senseni Zokwana'yı dinlemeyi de reddetmiş ve haklarını almak için ölmeye hazır olduklarını dile getirmişlerdi.

İşçileri kuşatmış olan binlerce kanlı polisin saldırısı, Lonmin maden yönetiminin grevcilere, işbaşı yapmak için verdiği ültimatoma niteliğindeki son

çağrının ve işçilerin önce polisin bölgeyi boşaltmasını talep etmesinin ardından gerçekleşti. Basında yer alan bilgilere göre bir önceki hafta içinde meydana gelen çatışmalarda 2 polis, 2 güvenlik görevlisi ve 6 maden işçisi yaşamını yitirmişti.

Polisin acımasız vahşeti, ANC'nin yönettiği Güney Afrika burjuva devlet aygıtının sermayenin çıkarlarını korumak için ne denli alçalabileceğinin somut bir göstergesidir. Reuters Haber Ajansı'nın 7 Eylül tarihli bir haberinde, 16 Ağustos kıyımından sağkurtulan ve 6 Eylül'de serbest bırakılan Malusi King Danga adlı işçinin, olay günü polisin ateş açmasının ardından kaçışan ve teslim olan grevci işçileri kurşuna dizdiğini söylediği belirtiliyordu. İşçilerin çoğunun sırtlarından vurulmuş olması polisin, "saldırgan grevciler"den sakınmak ve kendini korumak için ateş açmak zorunda kaldığı resmî yalanını çürütüyordu. TheSowetangazetesi ise, 17 Ağustos tarihli sayısında şu tanıklığa yer veriyordu:

Yerde yatan ve aldığı kurşun yarısından ötürü kan yitirmekte olan inatçı bir maden işçisi polisler'e sövmeyi sürdürüyor ve 'abelungu'ları (beyazları) hoşnut etmek için hepimizi öldürün' diyerek onları, kendisinin işini bitirmeye teşvik ediyordu.

Bu kıyımdaki rolünü örtbas etmek isteyen polis 17 Ağustos'ta, bir bölümüyaralı olan 270 maden işçisini de gözaltına aldı. Ne var ki tek bir polis ya da polis şefi bile gözaltına alınmadıya da suçlanmadı. Çeşitli bankaların ve devlet şirketlerinin/ kurumlarının yönetim kurullarında görev yaptıktan sonra 12 Haziran 2012'de bu koltuğa oturmuş olan Emniyet Genel Müdürü Bn. Riah Phiyega da, işçilere ateş açan polislerin herhangi bir hata yapmadıkları ve sadece kendilerini savundukları (!) masalını yineleyecek ve kıyımdan bir kaç gün sonra polislerine "Olanları kafanıza takmayın!" diyecekti. Polisin kötü davranışlarına ilişkin yakınmaları izlemekle görevli bir kurulun doğruladığı gibi, kıyımdan sağ kurtulan ve gözaltına alınan işçiler ayrıca, onların ağzından kendi kendilerini suçlayan itiraflar almak isteyen polisin işkencesine de hedef oldular. Ama daha da beteri gelecekti: Bu işçileri, Apartheid döneminden kalma bir yasaya dayanarak tutuklayan savcılık onları, cinayet, cinayet girişiminde bulunma, yasadışı toplantı yapma ve şiddet kullanmakla suçlayacağını açıkladı. Yani, inanılmaz gibi gözükse ve tanık anlatımları ve video kayıtları cinayetlerin polis tarafından işlendiğini apaçık gösterse de,

tutuklanan işçilere karşı burjuva adaletinin kanlı dişlerini ve pençelerini gösteren savcılık onları, kendi yoldaşlarını öldürmek ve yaralamakla suçlamakta diretiyordu! Geçmişte, üstelik aile yakını olan bir ANC üyesi bayanın zorla ırza geçmekten ve yolsuzluktan yargılanmış olan ve büyük olasılıkla bu olayda da işçilere ateş açılması buyruğunu veren Devlet Başkanı Jacob Zuma ise polisten ve sermayeden yana tutum alıyor ve kıyımın suçunu işçilerin üzerine yıkmaya çalışıyordu o bunu, bir yandan işçilerin acılarını anladığını söylemek, bir haftalık yas iln etmek ve olayları soruşturmak için bir komisyon kurmak, bir yandan da "karşılıklı suçlamalardan kaçınmak" ve "nereden gelirse gelsin şiddetin karşısında birleşmek" gerektiği türünden gevezeliklerin arkasına saklanmak suretiyle yapıyordu. Öte yandan işbirlikçi ANC hükümetinin Madencilik Bakanı Susan Shabangu, Avustralya'nın Perth kentinde yapılan ve maden tekellerinin yöneticilerinin katıldığı bir toplantıda, Güney Afrika'da "asayişin berkeml" olduğunu, hükümetin madenlerin ulusallaştırılması pınlarını ve işçi sınıfından kaynaklanan muhalefeti ezeceğini ve Jacob Zuma'nın "toplumumuzdaki kötü öğeleri izole etmede kararlı olduğunu" söyleyecekti.

Polisin kanlısaldırısından sonra Lonmin maden ocağında çalışan 28,000 işçi işbiraktive şirketin, işe geri dönmeyenlerin işten çıkarılacağı yolundaki tehdidine rağmen saldırıya uğrayan yoldaşlarıyla dayanışmasını sürdürdü. 10 Eylül itibariyle bu işçilerin sadece yüzde 6'sı işlerinin başındaydı.Nkaneng tepesinde protesto eylemlerini sürdüren işçilere, onların ağıt yakan ve kıyımı protesto eden eşleri, kızları ve kızkardeşleri de katılacaktı. Bir işçi eşi şöyle diyordu:

"Benim kocam, sabaha doğru saat üçte uyanmak ve eve öğleden sonra saat 2:30'da gelmek koşuluyla burada 27 yıl çalıştı. Onun eline ayda 3,000 rand (yaklaşık 364 ABD doları) geçiyor. Bu kadar az kazanan ve buna karşı çıkmayan kişi bir budaladan başka bir şey olabilir mi?" Gerçekten de Marikana maden işçilerinin grevi öncelikle ağır sömürüye karşı bir isyandı ama bu grev daha yüksek bir ücret ve başka bir sendika seçme talebinin çok daha ötesinde bir anlam da taşımaktaydı: O, Güney Afrika işçi sınıfının sadece dayanılmaz çalışma ve yaşam koşullarına (1), yoksulluk, işsizlik ve sömürüye değil, aynı zamanda Apartheid döneminin baskı rejiminin sürdürülmesine ve ezilen ve sömürülen halk yığınlarının 1994'ten sonra gerçekten demokratik ve emekten yana bir düzen yana bir düzen kurulması beklentisinin karşılanmamasına karşı isyanının ilk büyük patlaması gibidir. COSATU

(=Güney Afrika Sendikalar Konfederasyonu) Genel Sekreteri Zwelinzima Vavi'nin de söylemek zorunda kaldığı gibi, "Lonmin maden ocağında yaşanan şiddet, bu 48 milyonluk ulusun karşı karşıya bulunduğu yoksulluk ve eşitsizliğe duyulan yaygın öfkenin yansımasıdır."

Afrika kıtasının en güçlü ve en gelişkin ekonomisine sahip olmakla ve dünyanın 28. büyük ekonomisi ünvanını taşımakla birlikte Güney Afrika, büyük çoğunluğunu Zenci işçi ve emekçilerin oluşturduğu alt katmanlar açısından Apartheid dönemi Güney Afrika'sından pek de farklı değil. Dahası, gelir dağılımı eşitsizliği bakımından dünyanın -komşusu Namibya'dan sonra- ikinci ülkesi olan Güney Afrika'da halkın neredeyse yarısının anılmaz bir yoksulluk ve yoksunluk ortamında yaşamaya mahkûm edilmiştir. Dünya Bankası'nın üst-orta gelir düzeyinde olarak tanımladığı bu ülkede resmî işsizlik oranının yüzde 25-36 arasında olduğu (2), bu işsiz emekçilerin günde ortalama 1.25 ABD dolarıyla geçinmek zorunda kaldığı, nüfusun yüzde 50'sinin yoksulluk sınırının altında yaşadığı ve ülkenin 48 milyonluk nüfusunun en az dörtte birinin sağlık, eğitim, enerji, akarsu, ulaşım gibi kamu hizmetlerinden büyük ölçüde ya da tümüyle yoksun ilkel geçekondularda barındığı tahmin ediliyor. Geçenlerde yayımladığı bir raporunda UNICEF her on Güney Afrikalı çocuktan yedisinin ağır yoksulluk koşullarına katlanmak zorunda olduğunu belirtiyordu. Revizyonist Güney Afrika Komünist Partisi'nin eski politbüro üyesi ve şimdiki Devlet Başkanı Jacob Zuma'nın (3) kendisi bile bunu itiraf etmek zorunda kalmış ve Haziran 2012'de yaptığı bir konuşmada "Apartheid-döneminin ekonomik yapısı büyük ölçüde yerinde durmaktadır" demişti. Aslında, işçilerin teri ve kanından süper kırlar elde eden ve dünyanın üçüncü büyük platin üreticisi olan Lonmin şirketi -ve diğer maden, yani elmas, altın, platin vb. tekelleri- yöneticilerinin konumunu Marikana maden işçilerinin konumuyla karşılaştırmak bunu göstermeye yeter. Apartheid döneminden bu yana Güney Afrika'da iş gören bu şirketin yıllık gelirinin 2010'da 1.6 milyar dolar ve 2011'de 1.5 milyar dolar olduğu biliniyor. Lonmin'in üst düzey yatırımcıları ve yöneticilerinin gelir düzeyiyle greve giden maden işçilerinin gelir düzeyleri arasındaki farkın "uçurum" sözcüğüyle bile tanımlanamayacağı açık. Örneğin rakamlar, Lonmin'in yürütme direktörünün, SADECE bu görevinden elde ettiği yıllık gelirin 884,000 ABD doları olduğunu gösteriyor. Oysa, en ağır koşullarda çalışan delgi işçilerinin ortalama yıllık geliri 4800 ABD doları civarındadır. Geçerken, Güney Afrika'nın en zengin ve üçüncü zengin kişinin, servetlerini maden işçilerinin teri ve kanından edinmiş olduklarının altını çizmek gerek. Bunlardan birincisi, Mart 2012

itibariyle servetinin değeri 6.8 milyar ABD dolarını bulan -ve ünlü De Beers elmas şirketinin başında bulunan ve dünyanın en büyük platin üreticisi olan Anglo-American şirketinde önemli bir paya sahip olan- Nicky Oppenheimer ve üçüncüsü ise gene aynı tarih itibariyle 2.7 milyar dolarlık bir servete sahip olan -Zenci kökenli- Patrice Motsepe'dir.

Her zaman ve her yerde olduğu gibi sınıfçelişmelerinin keskinleşmesi ve özellikle sınıf savaşımının ilerlemesi, Ağustos 2012 Güney Afrika'sında da bütün siyasal güçleri gerçek yüzleriyle ortaya çıkmaya zorladı. Ve gene her zaman ve her yerde olduğu gibi elbette iktidardan dışlanmış bazı siyasal güçlere de işçi sınıfından yana gözükerek hükümete karşı ikiyüzlüve sahte eleştiriler yapma olanağını sağladı. Marikana kıyımıve yetkililerin bu kıyımı izleyen alçakça davranışları, Güney Afrika halkıve ilerici güçlerinin yanısıra iktidar bloku içinde yer almayan güçler katında böylesi ciddi tepkilere yol açarken, yabancıve yerli burjuvazinin hizmetine girmişve ANC hükümetiyle bir bağlaşma kurmuş olan sözde sol güçler kimin yanında yer aldıklarınıbir kez daha ele verdiler. Örneğin, Gençlik Birliği Dostları sözcüsü Floyd Shivambu 31 Ağustos'ta yaptığı açıklamada hükümetin davranışını "tuhaf, korkunç, duyarsız, iğrenç, hastalıklı" bulduğunu belirttikten sonra Zuma'nın ve bazı bakanların yas gösterilerinin ve hükümetin verdiği güvencelerin işçileri ve Güney Afrika halkını kandırmayı amaçlayan yalanlardan ibaret olduğunu söylemişti. Pan Afrika Kongresi bu kıyımın sorumluluğunun tümüyle hükümete ait olduğunu belirtmiş, Demokratik Sol Cephe ise, işçilerin değil polisin cinayetle suçlanması ve yargılanması gerektiğini, polisin suçunu örtbas edilmesine ve bu amaçla kurulacak bir adalet komisyonuna karşı olduklarını söylemişti. Bu örgütün sözcüsü Brian Ashley, hakikat ve toplumsal adaletten yana olan Güney Afrika halkına polis karakollarının önüne yığılmaları ve kendilerinin de cinayetten yargılanmaları talebinde bulunmaların çağrısı yapacaktı. (Yaygın tepki ve protestolar sonucunda savcılık 2 Eylül'de, cinayet suçlamalarını, ama sadece cinayet suçlamalarını geçici olarak geri çektiğini açıkladı. Aynı tarihte tutuklu bulunan işçilerin gruplar hlinde serbest bırakılmasına başlandı.)

Bakanlık ve şirket yönetici koltukları, şirket ortaklıklarıve sahiplikleri, kamu sektöründe, özel sektörde ve parlamentoda yüksek aylıklı görevler vb. karşılığında işçi sınıfına ve halka ihanet etmişve ANC iktidarıyla karşı-devrimci ve halk-düşmanı bir bağlaşma oluşturmuş olan sendika (COSATU ve NUM) bürokrasisinin ve revizyonist Güney Afrika Komünist Partisi'nin

yöneticilerinin bu tarihsel momentte, kendi madd-sınıfsal konumlarıyla uyumlu bir tavır sergileyecekleri tahmin ediliyordu. Nitekim NUM Genel Sekreteri Frans Baleni, daha 16 Ağustos kıyımından önce işçileri hedef alan saldırılarına değinerek bu durumda polisin neden bir an önce grevci işçilere karşı harekete geçmedikleri biçiminde provokatif bir soru sormuştu. (Hem bu sendikanın ve hem derevizyonist Güney Afrika Komünist Partisi'nin lideri olan Senzeni Zokwana'nın kıyımından önce, bindiği polis aracından grevci işçilere, eylemlerine son verme çağrısı yaptığına yukarıda değinmiştim.) Kıyımın ardından Güney Afrika Komünist Partisi'nin Kuzeybatı Eyalet Sekreteri Madoda Sambatha 17 Ağustos'ta, polisin yaptığı kıyımın, "AMCU liderleri Joseph Mathunjwa ile Steve Kholekile'nin koordine ettiği ve kasıtlı olarak düzenlediği barbarca bir eylem" olduğunu ileri sürdü ve bu iki liderin derhal tutuklanması çağrısında bulundu. NUM Genel Sekreteri Frans Baleni ise polisi şu sözlerle savunmaya kalkıştı:

Polis sabırlıydı ancak bu insanlar baştan aşağı tehlikeli silhlarla silhlanmışlardı. (Aktaran Chris Marsden, "South Africa after the Marikana massacre" / "Marikana kıyımının ardından Güney Afrika", 1 Eylül 2012) İşçilerin "tehlikeli silhlar"ı, kendilerini kuşatan zırhlı polis araçlarına, tepelerinde dönen polis helikopterlerine ve 16 Ağustos kıyımından önce de kendilerine saldıran ve bombalarla ve makinalı tüfeklerle donatılmış polis ve özel güvenlik elemanlarına karşı kendilerini savunmak için taşıdıkları sopalar ve maşetlerden ibaretti.

* * * * *

Aslında Güney Afrika'da yaşananlar, gelişmeleri yakından izleyenler açısından hiçde şaşırtıcı değil. Bu talihsiz ülkenin acımasızca ezilen ve en ağır koşullarda sömürülen işçi ve emekçileri, Apartheid düzenine ve ırkçı beyaz burjuvazinin vahş diktatörlüğüne karşı yüzyılı aşkın bir süredir büyük bedeller ödedikleri bir kurtuluş savaşını sürdürdüler. Ancak, 1912'de kurulmuş ve bu yıl kuruluşunun 100. yıldönümünü kutlamış olan ANC, bu uzun savaşında sanıldığı kadar önemli bir rol oynamadı. O, alternatif ve gerçek bir devrimci önderliğin olmamasından ve Güney Afrika Komünist Partisi'nin devrimci özelliklerini

onyıllardır yitirmiş ve Hruşçovist-Gorbaçovist çizgide reformist bir örgüte dönüşmüş olmasından yararlandı ve ayağa kalkan kitlelerin kendiliğinden-gelme direniş ve patlamalarının ürünü topladı. ANC, kapitalizme karşı olmadığı gibi, emperyalizme ve Apartheid rejimine karşı da tutarlı bir tavra sahip değildi. Nelson Mandela daha 1956'da ANC'nin, Zenci burjuvazinin özlemlerini yansıtan hedeflerini özetlerken iktidara gelmesi hlinde onun ülkeye sosyalizmi getirmeyeceği konusunda söz vermiş, "Bu ülkenin tarihinde ilk kez, Avrupalı-olmayan burjuvazi kendi adına atelyelere ve fabrikalara sahip olma olanağına kavuşacak ve ticaret ve özel girişimcilik daha önce asla görülmemiş biçimde yükselecek ve serpilecektir" (Aktaran Bill van Auken, "South Africa's ANC at 100: A balance sheet of bourgeois nationalism"/ "Güney Afrika'nın ANC'si 100 yaşında: Burjuva milliyetçiliğinin bir bilnçosu", 11 Ocak 2012)demmişti. ANC'nin öndegelen ekonomi uzmanı Tito Mboweni ise 1990'ların başlarında şöyle diyecekti:

Bir kumanda ekonomisi getirmeyi düşünmüyoruz. Biz üretkenliği ve yatırım iklimini geliştirmek istiyoruz. Üretim araçlarının özel mülkiyetine son verme, hatt ulusal gelirin sömürülen ve yoksul emekçi kitleler yararına köklü bir biçimde yeniden dağıtılması türünden önlemler, bu bayın sözünü ettiği yatırım iklimini olumsuz yönde etkileyecek, yerli ve yabancı sermayeyi korkutacak ve dolayısıyla asla sözkonusu edilmeyeceklerdi. Bu koşullarda ANC'nin ve onun, hem emperyalist burjuvaziyle ve hem de ırkçı beyaz burjuvaziyle uzlaşma peşinde koşan küçük burjuva kadrolarının kapitalist düzenin çıkarlarının bekçisine dönüşmesi ve ezilen ve sömürülen işçi ve emekçilerin karşısında konumlanması, nesnelerin doğası gereğiydi.

Bu trajik gelişmenin "geri" ve bağımlı ülkelerde ulusal zulme, sömürgeciliğe, feodal kalıntılara, monarşiye, siyasal gericiliğe vb. karşı sürdürülen ulusal ve demokratik kurtuluş hareketleri için neredeyse bir yazgıolduğunu söyleyebiliriz. Toplumsal kurtuluşla birleştirilmemesi, yani sosyalist bir devrimle taçlanmamasıhlinde ulusal (ya da anti-feodal, anti-faşist, anti-monarşist, demokratik) kurtuluş yolunda elde edilen kazanımların şu ya da bu tempoyla yitirileceği ve bağımsızlık ve demokrasi savaşımının emperyalist burjuvaziyle işbirliği yapan yeni burjuva katmanların ortaya çıkmasından öte bir sonuç vermeyeceği tarihsel gelişmenin bir yasasıdır. Cezayir'den Angola'ya, Namibya'dan Ermenistan'a, Endonezya'dan Vietnam'a kadar pek çok örnek bu

saptamayı doğrular. Gerçek devrimci bir önderliğin olmadığı Güney Afrika'da da bunun böyle olacağı belliydi. Bundan yaklaşık 19 yıl önce, yani Aralık 1993'de Güney Afrika'daki durumu inceleyen bir yazımda şöyle demiştim:

"Emperyalist medyanın bir 'özgürlük kahramanı' diye nitelemek suretiyle göklere çıkardığı Nelson Mandela'nın BM'e çağırılması, ANC liderlerinin IMF ve Dünya Bankası yöneticileriyle görüşmeleri, ırkçı rejime uygulanan ya da daha doğrusu uygulanır gözüken ekonomik yaptırımların kaldırılması için çabalamaları, cezaevinden salıverilmelerinin hemen ardından silahlı savaşıma son veren Nelson Mandela ve ortaklarının şimdilerde Umkhonto we Sizwe'nin (4) Güney Afrika ordusuna entegrasyonu için uğraşmaları, eskiden ekonomide ulusallaştırmanın erdemlerinden söz eden bu bayların şimdi 'özgür' piyasa savunucusu kesilmeleri vb., ANC yönetiminin emperyalistlerle ve ırkçı beyaz burjuvaziyle birlikte Güney Afrika halklarına karşı ortak bir cephede birleşmekte olduklarını gösteriyor...

"Bu durumda, Apartheid'in yasal plında ortadan kaldırılması, ağırlıklı olarak Zencilerden oluşan proletarya, yarı-proletarya ve emekçi köylülerle, ağırlıklı olarak beyazlardan oluşan burjuvazi arasındaki sınıfsal çelişmelerin üzerini bir tül perdesiyle örtmekten başka bir şeye yaramayacaktır. Hatt, iğrenç Apartheid rejimi nedeniyle Güney Afrika halklarının gözünde meşruiyetini hemen hemen tamamen yitirmiş ve dolayısıyla yönetemez hle gelmekte ve gelmiş olan beyaz burjuvazinin ve emperyalizmin ekonomik ve siyasal mevzilerinin, ANC'nin ve benzer örgütlerin çoğunluğu elinde tuttuğu bir parlamento ve hükümet tarafından kamufle edilmesi ve korunmasının, düzen açısından çok daha rasyonel bir seçim olacağı söylenebilir.

"Ama gene de, Güney Afrika egemen sınıflarının işlerinin hiçde kolay olmayacağını söylemeliyiz. 1 milyon işçiyi bünyesinde örgütlemiş bulunan COSATU (=Güney Afrika İşçi Sendikaları Konfederasyonu) Başkanı Jay Naidoo'nun söylediği gibi, bu durumda Zenci halkın,

'Ekonomik apartheid ile daha kuşaklar boyu birlikte yaşayacak'larını düşünmesi son derece doğal." ("Güney Afrika'da Neler Oluyor?", Aralık 1993)

1990'da ANC'nin ve diğer Apartheid-karşıtı örgütlerin legalleştirilmesi, ANC'nin lideri Nelson Mandela'nın 1990'da serbest bırakılması, Apartheid sisteminin 1990'ların başlarında yasal olarak ortadan kaldırılması, Mandela'nın 1994 seçimlerinde ırkçı burjuvazinin partisiyle (Ulusal Parti) ANC'nin kurduğu ortak hükümetin başına ve devlet başkanlığına getirilmesi, 1996'da demokratik bir anayasanın yapılmasıvb. ileriye doğru atılan bazı küçük adımlar gibi gözüküyordu ve bir bakıma öyleydiler de. Ama efendileri bu küçük adımları atmaya iten faktör, 1980'lerde iktidardaki ırkçı beyaz burjuvaziyle Zenci işçi ve emekçiler arasındaki çelişmelerin hızla keskinleşmesi ve kitle hareketinin yükselişiydi. Bunun en önemli sonucu, ABD'nin ve -Güney Afrika'da büyük-ölçekli yatırımları bulunan- Britanya'nın, ırkçı beyaz burjuvaziye bir "yumuşak geçiş" stratejisine geçmeye zorlanması oldu. Washington ve Londra bu adımları, kitlelerin öfkesini yatıştırmak ve yükselmekte olan devrim dalgasını durdurmak amacıyla gündeme sokmuş ve ırkçı rejimin bu "değişim"e karşı direncini ve statüko-yanlısı tutumunu kırmak için Pretoria'ya karşı bir dizi ekonomik yaptırımın uygulanmasına yeşil ışık yakmışlardı. Böyle bir yolun tutulmaması hinde Güney Afrika "istenmeyen" bir doğrultuya yönelebilir, yükselen devrim dalgası ırkçı beyaz burjuvazininin gerici rejimini devrimci bir ayaklanmayla yıkabilir ve Afrika'nın bu en kritik ülkesinde kapitalist-empiryalist statüko görece ağır bir darbe yiyebilirdi.

Güney Afrika halkının gerçek devrimci bir önderliğe sahip olmaması ve ANC önderliğinin pro-kapitalist çizgisi nedeniyle, ufak-tefek ve esas itibarıyla göstermelik önlemler (Apartheid'in, yani ırk ayrımının yasal düzeyde ortadan kaldırılması, demokratik bir anayasanın kabulü, ANC'nin büyük ortak sıfatıyla iktidara ortak olmasıvb.) dışında statüko değişmeden kaldı. Yani ırkçı burjuvazinin devlet aygıtı yıkılmak bir yana, bazı kozmetik değişikliklerle varlığını sürdürdü ve üretim araçları eski egemen sınıfın elinde kalmaya devam etti. Pratikte tek fark, halka ihanet eden ANC yöneticilerine ve onların çevresinde oluşmakta olan dar bir Zenci burjuvazi katmanına iktidardan belli bir pay ve sömürü ve yağma sofrasından hiç de küçümsemeyecek kırıntılar vermekten ibaret kaldı. ANC hükümetinin, değil demokratik bir devrim yapmak, nüfusun yüzde 80'ini oluşturan Zenci işçi ve

emekçilerin yararına ciddi reformlar yapmaya bile kalkışmadığı koşullarda yoksul halkın konut, sağlık, eğitim, altyapı hizmetleri gibi sorunlarının Apartheid rejiminin 'ortadan kalkması'ndan 18 yıl sonra hl çözüm beklemesi hiç de şaşırtıcı değildir.

Ama Güney Afrika'nın 1994'ten bu yana bir alanda hayli büyük bir ilerleme kaydettiğini kabul edebiliriz. ANC yöneticileri ve onların çevresinde oluşmakta olan dar bir Zenci burjuvazi katmanıktırdan ve sömürüye yağma sofrasından giderek daha büyük bir pay almayı öğrenmiş, Mandela'nın 1956'da dile getirdiği düş, "Avrupalı-olmayan burjuvazi"nin " kendi adına atelyelere ve fabrikalara sahip olma olanağına kavuş"ması düşü gerçekleşmiştir. Tabi, Zenci ve diğer milliyetlerden işçilerin ve diğer sömürülen emekçilerin yoksulluğu ve yoksunluğu pahasına. Grahamstown İşsiz Halk Hareketi'nin sözcüsü Ayanda Kota'nın aktardığı bilgilere göre, bir maden işçisinin ortalama yıllık geliri 36,000 rand (yaklaşık 4403 ABD doları) iken, örneğin geçenlerde kendisine 200 milyon rand (yaklaşık 24,500,000 ABD doları) değerinde bir köşk yaptırmış olan başbakan ve ANC başkanı Jacob Zuma'nın ve diğer hükümet üyelerinin her birinin yıllık resm geliri 2 milyon randı (yaklaşık 245,000 ABD doları) bulmaktadır. Servetinin değeri 275 milyon ABD dolarını bulan NUM'nın eski lideri ve öndegelen ANC yöneticisi Cyril Ramaphosa ise Afrika kıtasının en zengin 34. kişisi olmakla övünüyor. Bu arada bu bayın Marikana kıyımının sorumluluğunu paylaşan Lonmin şirketinin yönetim kurulunda yer aldığını ve sahip olduğu şirketlerden birinin Marikana'daki platin madenine ucuz işgücü sağlamakla uğraştığını da anımsatmak gerekiyor. Bir başka ANC yöneticisi olan ve hlihazırda Nüfus Yerleşim Bakanı koltuğunda oturmakta olan Tokyo Sexwale ise Güney Afrika'nın üçüncü büyük elmas şirketi olan Mvelaphanda Holdings adlı şirketin kurucusu. Mayıs 2012'de NUM Genel Sekreteri Frans Baleni'nin bu görevinden ötürü aldığı aylığın 1,400,00 rand, (yaklaşık 171,000 ABD doları) ve buna ek olarak onun, Güney Afrika Kalkınma Bankası yönetim kurulu üyesi sıfatıyla aldığı aylığın ise 400,000 rand (yaklaşık 49,000 ABD doları) olduğunun ortaya çıkması yoğun tepkilere yol açmıştı. Arasında Nelson Mandela'nın, Jacob Zuma'nın vb. yakınlarının da bulunduğu örnekler rahatlıkla çoğaltılabilir ama bu kadarı yeter.

* * * * *

Bütün ezilen ve sömürülen sınıfların, ama özellikle de ezilen ulusların ezilen ve sömürülen sınıflarının Güney Afrika deneyiminden çıkaracakları ve mutlaka çıkarmaları gereken önemli dersler var. Bu trajik olay, hem ulusal sorunun çözümünü Güney Afrika'yı örnek görenlerin/ gösterenlerin ne denli derin bir yanılgı içinde olduklarını gözler önüne sermiş hem de burjuva demokrasisinin kapitalist patronlar için DEMOKRASİ, ama sömürülen emekçiler için DİKTATÖRLÜK, hem de acımasız ve vahş bir diktatörlük olduğunu bir kez daha anımsatmıştır. Ve tabi, gerçek özgürlük, eşitlik ve adaletin, ancak ve ancak sınıfların ve sınıf ayrımlarının ortadan kaldırıldığı sosyalist bir toplumda olanaklı olduğu gerçeğini de. Lenin, 'Yayımlanmış Halkın Özgürlük ve Eşitlik Sloganlarıyla Aldatılması' Konuşmasına Önsöz adlı yazısında, sınıf savaşımını lafta kabul eden, ama özgürlük, eşitlik gibi parlak sloganların ardına sığınarak emekçi yığınları aldatan sosyalistleri, sosyal-demokratları vb. eleştirirken şunları belirtiyordu:

Sınıf savaşımını kabul edenler, bir burjuva cumhuriyetinde, hatt en özgür ve en demokratik bir burjuva cumhuriyetinde bile, 'özgürlük' ve 'eşitlik'in hiçbir zaman meta sahiplerinin eşitlik ve özgürlüğünün, sermayenin eşitlik ve özgürlüğünün anlatımından başka bir şey olmadığını ve olamayacağını da kabul etmek zorundadırlar. Marks bütün yazılarında ve özellikle de (sizin de lafta kabul ettiğiniz) Kapital'inde bunu binlerce kez açıklığa kavuşturdu o, 'özgürlük ve eşitlik'in soyut tarzda kavranışını ve bayağılaştırıcıları ve olgulara gözlerini yuman Bentham'ları alaya aldı ve bu soyutlamaların madd köklerini açığa çıkardı.

Burjuva sisteminde (yani, toprak ve üretim araçlarının özel mülkiyetinin sürdüğü koşullarda) ve burjuva demokrasisinde 'özgürlük ve eşitlik' bütünüyle biçimsel kalır bunlar pratikte (biçimsel olarak özgür ve eşit olan) işçiler için ücretli kölelik ve sermayenin eksiksiz egemenliği, emeğin sermaye tarafından ezilmesi anlamına gelirler. Bunlar, benim okumuş baylarım, sizin unutmuş bulunduğunuz sosyalizmin ABC'sidir. (Foreword to the Published Speech Deception of the People With Slogans of Freedom and Equality', Collected Works, Cilt 29, Moskova, Foreign Languages Publishing House, 1974, s. 379-80)

Günümüzde Türkiye'de de TBMM çatısı altında "yeni ve demokratik bir

anayasa" yapılması için bir çalışma yürütülüyor ya da yürütülemiyor. Pek çok değişikliğe uğratılmasına rağmen 12 Eylül asker-faşist diktatörlüğü döneminde yapılmış olan "anayasa"nın, büyük bir gecikmeyle olsa da, çöpe atılmasına ve yeni ve demokratik bir anayasa yapılmasına, hele de böylesi bir anayasa yapılması için Türk gericiliğini sergileyen ve suçlayan bir savaşım yürütülmesine kimsenin ilkesel düzeyde bir itirazı olamaz ve olmamalıdır da. Ancak ezilen sınıf ve katmanları, kapitalizm ve burjuvazinin diktatörlüğü koşullarında yapılabilecek anayasalara bel bağlamaktan ve anayasal hayaller görmekten alıkoymanın da devrimci öncü güçler açısından çok önemli bir görev olduğunun altını çizmeliyiz. Anayasaların, yapıldıkları dönemdeki sınıflar ve siyasal güçler arasındaki dengenin bir anlatımı ya da yansıması ya da isterseniz bilinçosu olduğu dikkate alındığında, her şeyden önce günümüz Türkiye'si'nde -burjuva- demokratik bir anayasa yapılmasının koşullarının olmadığı ortadadır. Bir an için bir mucize yaşandığını ve Türkiye'de bir biçimde yeni ve görece demokratik bir anayasanın yapılabildiğini hayal etsek bile bunun, Kürt-Türk sorunu başta gelmek üzere ülkenin yakıcı sorunlarına bir çare olmayacağı, olamayacağı bellidir. Ezilen sınıfların ve halkların varolan haklarını savunabilmelerinin ve ekonomik ve siyasal mevziler kazanabilmelerinin biricik yolu ve güvencesi, onların örgütlü devrimci savaşımıdır. En demokratik ülkelerde bile sömürücü egemen sınıflar, sınıf savaşımının keskinleştiği koşullarda demokratik anayasaları çiğnemekte ya da dikkate almamakta, ezilen ve sömürülen kitlelerin hak arama kavgalarını yasal sınırlar içinde kalarak bastıramadıkları koşullarda rahatlıkla anayasayı askıya alabilmekte, sıkıyönetim ve olağanüstü durum ilân edebilmekte, terörist metotları gündeme sokabilmekte, faşizme yönelebilmekte ya da gerici asker darbelere başvurabilmektedirler. 2012 Ağustosunda Güney Afrika'da yaşananlar bu saptamayı bir kez daha doğrulamıştır. Dünyanın en demokratik anayasalarından biri olan 1919 Weimar Anayasası Nazilerin iktidara gelmelerini ve bir faşist diktatörlük kurmalarını önlemedi Güney Afrika'nın son derece demokratik 1996 anayasası, emperyalist ve yerli burjuvazinin silhların gölgesinde bu ülkenin işçi ve yoksul emekçilerini ezmeleri ve sömürmelerini önlemediği gibi Marikana maden ocağında yaptıkları gibi grevci işçileri öldürmelerini önlemedi. Aynı biçimde, Türkiye'de yapılabilecek bir demokratik anayasa da işbirlikçi-tekelci burjuvazinin ve bugün onu yöneten AKP'nin gerici iç ve dış politikalar izlemesini, Kürt halkı başta gelmek üzere işçi sınıfı ve halkları ezmesini önlemeyecektir.

* * * * *

3-4 Haziran 1999'da kaleme almış olduğum Ertelenen düşler: Güney Afrika 1999başlıklı yazımda, 2 Haziran 1999'da yapılan seçimler bağlamında Güney Afrika'daki durumun çok kaba bir tablosunu çizmiş, Nelson Mandela'nın yerini Thabo Mbeki'ye bıraktığı seçimlerin ikinci kez ANC'nin zaferiyle sonuçlandığını, bunda ise Zenci işçi ve emekçilerin ANC'ne açtıkları siyasal kredinin henüz tükenmemiş olmasının ve devrimci bir alternatifi olmamasının belirleyici bir rol oynadığını söylemiş ve şunları eklemiştim:

Ama Mbeki de bu durumun sonsuza kadar sürmeyeceğini çok iyi biliyor. O, seçim kampanyası sırasında Afro-Amerikan ozan Langston Hughes'un bir sözünü yinelerken, Güney Afrika'nın geleceğini görür gibiydi. Hughes, 'Ertelenen düşlere ne olur?' dedikten sonra onların bir 'patlamaya yol açacağını' belirtmişti. Ezilen ve sömürülen yığınların düşlerini erteleyenler ve bu düşlerin ertelenmesine çanak tutanlar, patlamaları önleyemeyecek ve dahası bunun bedelini de ödeyeceklerdir.

Bu satırların yazılmasından 13 yıl sonra gerçekleşen Marikana kıyımının, Güney Afrika'nın tarihinde bir dönüm noktası olacağını şimdi söyleyebiliriz. Akıllara ister istemez, Apartheid rejiminin 1960'ta Sharpeville'de (5) ve 1976'da Soweto'da (6) gerçekleştirdiği kıyımları getiren bu kıyım ve ABD ve Britanya tekelci burjuvazisinin ve Güney Afrika'nın ırkçı beyaz burjuvazisinin yağma ve terör düzeninin bir parçası haline gelenlerin bu kıyım karşısında aldıkları tutum, Zenci işçi ve emekçilerin ANC'ne açtıkları siyasal kredinin artık tükenme noktasına geldiğini gösteriyor. Marikana madeni işçilerinin 300,000 üyeli NUM'ndan ve onun bağlı olduğu COSATU'ndan ayrılımları, aslında daha büyük-ölçekli bir gelişmenin yansıması. Eğer Güney Afrika işçileri, 16 Ağustos'ta can veren yoldaşlarının yolunu izler, sınıfın en ileri ögelerinin gerçek bir Komünist Partisi oluşturmalarına destek verir ve üstü burjuva demokrasisine ve demokratik anayasaya ilişkin gevezeliklerle örtülü iğrenç neo-Apartheid rejimine ve kapitalist düzene karşı sosyalizmin ve işçi sınıfı demokrasisinin bayrağını yükseltirlerse, Marikana kıyımı bir yeniden dirilişin başlangıcı haline getirilebilir.

DİPNOTLAR

(1) Resm rakamlara göre, 2011 yılında maden ocaklarında meydana gelen iş "kazalar"ında 120 maden işçisi yaşamını yitirdi.

(2) Maliye Bakanı Pravin Gordhan'ın 16 Mayıs 2012'de yaptığı açıklamaya göre bu Güney Afrika Cumhuriyeti'nde işsizlik oranı yüzde 41'di yani aktif nüfusun beşte ikisi işsizdi. (Bkz. "Unemployment is a serious problem-Gordhan"/ "İşsizlik ciddi bir sorun-Gordhan", The Sowetan, 16 Mayıs 2012) Dünya Bankası'nın geçenlerde yaptığı bir araştırmaya göre, Güney Afrika nüfusunun - yüzde 95'i Zenci olan- en yoksul beşte biri, yani "en alttakiler" arasında işsizlik yüzde 70'i bulmaktadır. (South Africa Economic Update, July 2012). Komşu ülkelerden Güney Afrika'ya gelen ve yasadışı konumları nedeniyle daha da düşük ücretlerle ve kayıtdışı çalışmak zorunda kalan yoksul emekçilerin durumu daha da içler acısıdır.

(3) 1999-2005 yılları arasında devlet başkanı yardımcısı olan ve 18 Aralık 2007'den bu yana ise devlet başkanlığı koltuğunda oturan Jacob Zuma da bir zamanlar revizyonist Güney Afrika Komünist Partisi'nin üyesiydi ve 1990'da ayrılmasından önce, kısa bir süreliğine de olsa bu örgütün Politbürosu'nda görev yapmıştı.

(4) Burada, ANC'nin silahlı kolu Umkhonto we Sizwe'den (=Ulusun Mızrağı) söz ediliyor.

(5) İrkçi Güney Afrika polisinin 21 Mart 1960'ta Sharpville kasabasında Zenci göstericilere ateş açması üzerine 69 kişi ölmüş ve 180 kişi yaralanmıştı.

(6) 16 Haziran 1976'da Güney Afrika polisinin, Johannesburg'un Zencilerin oturduğu Soweto kasabasında ırkçı eğitim sistemini protesto eden öğrencilerin üzerine ateş açması sonucu 575 kişi yaşamını yitirdi ve 3,907 kişi yaralandı. Güney Afrika tarihinin dönüm noktalarından biri olan Soweto ayaklanması sonrasında 5,980 kişi de tutuklanacaktı.

Düzeltilmişve genişletilmişversiyon

9-11 Eylül 2012